

הַלְכָתָא לְמַשִּׁיחָא בְדֵף הַיּוֹמִי

מַסְכַּת חֲגִיגָה

תּוֹכֵן

- א. מפני שרצועה של כותים מפסקת ביניהן.....1
- ב. הנכנס לארץ העמים בשידה תיבה ומגדל.....1
- ג. אין הקדש ... אין חטאת ניצלת בצמיד פתיל ... מים שאינן מקודשים ניצולין בצמיד פתיל.....2
- ד. חברייה מדכן בגלילא מניחין ולכשיבא אליהו ויטהרנה.....3
- ה. עבר וקיבלה מהו שיניחנה לגת הבאה.....4
- ו. חבר ועם הארץ שירשו את אביהם עם הארץ יכול לומר לו ... טול אתה יין שבמקום פלוני ואני יין שבמקום פלוני אבל לא יאמר לו טול אתה לח ואני יבש טול אתה חטין ואני שעורים ... אותו חבר שורף הלח ומניח את היבש.....4
- ז. מנפה אדם בית הפרס והולך ... בית הפרס שנדש מהור לעושי פסח.....5
- ח. בדק לפסחו מותר לאכול בתרומתו ... מדמהימן אקדש מהימן נמי אתרומה ... אין נאמנין לא על הקנקנים ולא על התרומה ... בריקנים.....5
- ט. כדי יין וכדי שמן המדומעות ... דקדש ... במטהר את טבלו ליטול ממנו נסכים קודם לגיתות שבעים יום.....6
- י. מן המודיעים ולפנים נאמנין על כלי חרס מן המודיעים ולחוץ אין נאמנין.....6

דף כה.

א. מפני שרצועה של כותים מפסקת ביניהן

יש מן הראשונים¹ שהקשה היאך עולין לרגל מן הגליל כיון דאפסקי ליה ארץ העמים נטמא ובעי הזאה ג' וז' ויש מן האחרונים² שתירץ שכיון דטומאת ארץ העמים אינה אלא מדרבנן ועלייה לרגל היא מן התורה לא באו הז"ל לתקן לעבור אדאורייתא דהם אמרו והם אמרו

ב. הנכנס לארץ העמים בשידה תיבה ומגדל

חכמים גזרו טומאה על ארץ העמים, מפני שהנכרים מתרשלים בקבורת מתייהם וקוברים אותם בכל מקום³. ושלוש גזרות גזרו: א) יוסי בן יועזר איש

¹ תוד"ה שרצועה

² מעשה רקת הלכות מטמאי משכב ומושב פרק יא הלכה א

³ פהמ"ש להרמב"ם אהלות פ"ב מ"ג, ועי' רמב"ם טומאת מת פ"ב המ"ז

הַלְכָתָא לְמִשְׁיחָא בְדַף הַיּוֹמִי

מסכת חגיגה

צַרְדָּה וַיּוֹסִי בֶן יוֹחָנָן אִישׁ יְרוּשָׁלַיִם גָּזְרוּ עַל גּוֹשׁ הָעֵפֶר שֶׁל אֶרֶץ הָעַמִּים⁴, לְפִי שֶׁבְכָל חֵלֶק מִהָעֵפֶר יֵשׁ לְחוּשׁ שְׂמָא נִמְצָא שֵׁם עֵצִים שֶׁל מֵת כְּשַׁעוֹר שַׁעוֹרָה*, שְׂמִטְמָא בְּמִגְע* וּבְמִשָּׂא*, אֲבָל לֹא גָזְרוּ אֵלּא טוֹמְאָת סַפֵּק, שֶׁאִם נִגְעוּ תְרוּמָה אוֹ קִדְשִׁים בְּגוֹשָׁה הִיוּ תוֹלִים, לֹא אוֹכְלִים וְלֹא שׁוֹרְפִים, וְעַל אוֹרֵה שֶׁל אֶרֶץ הָעַמִּים לֹא גָזְרוּ כָּלֵל; ב) שְׂמוֹנִים שָׁנָה לְפָנֵי חֶרֶבֶן הַבַּיִת גָּזְרוּ אָף עַל אוֹרֵה סַפֵּק טוֹמְאָה, ג) כְּמֹה שְׁנַיִם אַחֵר הַחֹרֶבֶן, בְּזִמְנֵי שְׂבִית דִּין הַגְּדוֹל הִיָּה בְּאוֹשָׁא, חָזְרוּ וּגָזְרוּ⁵ עַל גּוֹשָׁה טוֹמְאָת וּדְאִי, שֶׁתְּרוּמָה שֶׁנִּגְעָה בּוֹ שׁוֹרְפִים אוֹתָהּ, וְטוֹמְאָת אוֹרֵה הַשְּׂאִירוֹ כְּמוֹ שֶׁהִיתָה בְּטוֹמְאָת סַפֵּק

אֶרֶץ הָעַמִּים מִטְמָאָה בְּמִגְע וּבְמִשָּׂא וְאִינָה מִטְמָאָה בְּאֵהֶל⁶, אֲבָל אִם נִכְנַס בְּרֵאשׁוֹ וְרוֹבּוֹ לְאֶרֶץ הָעַמִּים, יֵשׁ לוֹ דִּין שֶׁל טוֹמְאָת אוֹרֵה וְכְטוֹמְאָת אֵהֶל שְׁלִמְרוֹת שֶׁעַל הָאוֹיֵר עֲצָמוֹ לֹא גָזְרוּ טוֹמְאָה, כֹּל שֶׁאִינוֹ מֵאֵהֶל עַל הָעֵפֶר. כְּשֶׁמֵּאֵהֶל נִטְמָא⁷. וי"א⁸ שֶׁגָּזְרוּ עַל הָאוֹיֵר עֲצָמוֹ שִׁיטְמָא.

הַמְהַלֵּךְ⁹ בְּאֶרֶץ הָעַכּוּ"ם אֶפִּילוֹ בְּהָרִים וּבְסַלְעִים טְמֵא טוֹמְאָת שְׁבַע¹⁰, אָף עַל פִּי שֶׁלֹּא נִקְבַר שֵׁם מֵת מְעוֹלָם, מִכֹּל מְקוֹם נִתְגַּלְגַּל שֵׁם עֵפֶר אֶרֶץ הָעַמִּים¹¹. וְאֶפִּילוֹ עֵיִרוֹת יִשְׂרָאֵל שֶׁבְּאֶרֶץ הָעַמִּים טְמֵאוֹת מִשׁוּם אֶרֶץ הָעַמִּים, שֶׁלֹּא חִילְקוֹ חֲכָמִים בְּחוּץ לְאֶרֶץ¹².

הַנִּכְנַס לְאֶרֶץ הָעַכּוּ"ם בְּקֶרוֹן אוֹ אֶפִּילוֹ בְּכָלִי טֵיס הַפּוֹרָח בְּאוֹיֵר, אוֹ בְּאֵהֶל שְׁנֵי שָׂא בִּידֵי אָדָם¹³, טְמֵא, שֶׁאֵהֶל זְרוֹק אִינוֹ קְרוֹי אֵהֶל וְאִינוֹ חוֹצֵץ בֵּינוֹ לְבֵין הָעֵפֶר, וְלְבֵין הָאוֹיֵר¹⁴.

ג. אִין הַקֹּדֶשׁ ... אִין חֲטָאָת נִיצְלָת בְּצַמִּיד פְּתִיל ... מֵים

שֶׁאִינוֹ מְקוֹדְשִׁים נִיצוֹלִין בְּצַמִּיד פְּתִיל

⁴ כְּמִבּוֹאֵר כֹּל זֶה בְּשַׁבָּת טוֹ: וְעַי' יְרוּשָׁלַמִי שַׁבָּת פ"א ה"ד שֶׁהִלְכוֹת אֶרֶץ הָעַמִּים הֵן מְגוֹרוֹת י"ח דְּבַר שֶׁל תַּלְמִידֵי ב"ש וּב"ה, שֶׁהִלְכָה שֶׁהִיתָה בִּידָם מִיּוֹסִי בֶן יוֹעֶזֶר וַיּוֹסִי בֶן יוֹחָנָן שֶׁכַּחוּה.

⁵ וְעַי' רַמְבַּ"ם טוֹמְאָת מֵת רַפִּי"א וּמֵאִירֵי נִזִּיר נִד שֶׁמִּשְׁמַע שֶׁרַק שְׁתֵּי גִזְרוֹת הִיוּ טוֹמְאָת גּוֹשָׁה וְטוֹמְאָת אוֹרֵה
⁶ רַמְבַּ"ם טוֹמְאָת מֵת פ"ב ה"טז וּפ"ג ה"ב. שֶׁאִם הִכְנִיס יָדוֹ אוֹ אֶחָד מֵאֲבֵרָיו לְאֶרֶץ הָעַמִּים וְהֵאֵהֶל עַל גּוֹשָׁה, אִינוֹ טְמֵא. מִל"מ טוֹמְאָת מֵת פ"א ה"א ד"ה וְדַע שֶׁבְּכ"מ

⁷ מִשְׁנָה לְמֶלֶךְ שֵׁם

⁸ מִשְׁנָה אַחֲרוֹנָה אֵהֶלוֹת פ"ח מ"ו, וְכ"ד הִלְכָ"מ נִזִּירוֹת פ"ו ה"ג

⁹ רַמְבַּ"ם הִלְכוֹת שֵׁם פֶּרֶק י"א הִלְכָה ה'

¹⁰ בֵּים וּבְמִקּוֹם שֶׁהִים עוֹלָה בּוֹעֵפּוֹ טְהוֹר מִשׁוּם נוֹגַע בְּאֶרֶץ הָעַכּוּ"ם וְטְמֵא מִשׁוּם אוֹרֵה.

¹¹ פִּיהֵמ"ש לְרַמְבַּ"ם שֵׁם י"ח ו'

¹² תוֹס' אֲנָשִׁי שֵׁם אֵהֶלוֹת פ"ב מ"ג בְּשֵׁם ב"ד.

¹³ עֶרֶךְ הַשּׁוֹלְחָן הָעֵתִיד הִלְכוֹת טוֹמְאָת מֵת סִימָן כֵּג סַעִיף י"ט

¹⁴ לְחַם מִשְׁנָה הִלְכוֹת נִזִּירוֹת פֶּרֶק ז' הִלְכָה ג'

הלכתא למשיחא בדרה היומי

מסכת חגיגה

כבר התבאר לעיל דף כב: שמכיון שכלי חרס מקבל טומאה רק מחללו (מתוכו, מאווירו) ולא מגבו, הרי שאם יש עליו "צמיד פתיל", – מגופה מהודקת היטב שוב אין הכלי נטמא, לא הוא ולא מה שבתוכו. מה שאין כן שאר הכלים, שהם מקבלים טומאה מגבם, הרי הם נטמאים גם כאשר יש עליהם "צמיד פתיל".

ובמת המטמא באוהל נאמר בתורה (במדבר יט, טו): "וכל כלי פתוח אשר אין צמיד פתיל עליו, טמא הוא", ודרשו חכמים: בכלי חרס הכתוב מדבר, שאינו מקבל טומאה מגבו אלא מתוכו, לפיכך אם "אין צמיד פתיל עליו", כלומר שאין עליו מגופה מהודקת היטב – המת מטמא באוהל. אבל אם יש צמיד פתיל עליו, הרי הוא טהור, ולא הוא בלבד, אלא אף כל מה שבתוכו.

לדוגמא: הבית טהורה עשויה חרס, שהיתה באוהל שהמת מוטל בו, ובתוכה אוכלים או כלי עץ או כלי מתכת, ויש צמיד פתיל עליה – כל מה שבתוכה טהור, שכן כלי חרס טהור חוצץ בפני הטומאה. וכל הכלים¹⁵ המצילים בצמיד פתיל מצילין על כל מה שבתוכן בין אוכלין בין משקין בין בגדים וכלי שטף, זהו דין תורה.

אבל מדברי סופרים שכלי חרס המוקף צמיד פתיל אינו מציל כלים או בגדים והרי אלו טמאים.

וכלי שיש בו אפר¹⁶ או מים מקודשים ומוקף צמיד פתיל ונתון באהל המת, הרי האפר והמים טמאים, שאין אפר החטאת ניצלת בצמיד פתיל, שנאמר " (ויקרא ד פסוק יב) אֵל מְקוֹם טָהוֹר וְאֵין זֶה מְקוֹם טָהוֹר. וכן אוכלין ומשקין של קדש אינן ניצלין בצמיד פתיל.

אבל מים שאינן מקודשין וכלי ריקן הטהור לחטאת ניצל בצמיד פתיל.

ד. חברייא מדנן בגלילא מניחין ולכשיבא אליהו ויטהרנה

י"א 17 שבכלל מה שעיוותה התורה (ויקרא יט פסוק ב) קדשים תהיו נכלל שיפריש עצמו מן הטומאה, אף על פי שלא הוזהרנו ממנה בתורה, כענין שהזכירו (חגיגה יח:) בגדי עם הארץ מדרס לפרושים, ודיני טומאה וטהרה המוזכרים נהגו גם בימי האמוראים, והיו זהירים בינם ושמנם, ובמגע עם הארץ, וטומאת ארץ העמים¹⁸.

¹⁵ רמב"ם הלכות טומאת מת פרק כג הלכה א

¹⁶ רמב"ם הלכות פרה אדומה פרק יד הלכה ג – ד

¹⁷ רמב"ן שם

¹⁸ מצינו בגמרא בכמה מקומות דהאמוראים היו מציינים את הקברות מפני הכהנים כגון רבי בנאה והחביריו [ב"ב נ"ח]. ובזמן האמוראים הרי כולם היו טמאי מת ואין עליהם עוד שום חיוב טומאה יש לומר דס"ל דבזמן

הַלְנָתָא לְמִשְׁיחָא בְדֵף הַיּוֹמִי

מסכת חגיגה

ה. עבר וקיבלה מהו שיניחנה לגת הבאה

כבר התבאר לעיל דף כד: שכהן¹⁹ שהביא לו עם הארץ הבית יין או שמן של תרומה, לא יקבלנה ממנו מפני שהיא בחזקת טומאה, ואם עבר וקיבל ממנו, י"א²⁰ שיניחנו הכהן לגת הבאה. וי"א²¹ שלא יניחנה וטמאה היא.

אך הניחה עם הארץ אצלו עד גת הבאה והביאה לו יקבלנה ממנו.

דף כה:

ו. חבר ועם הארץ שירשו את אביהם עם הארץ יכול לומר לו ...
טול אתה יין שבמקום פלוני ואני יין שבמקום פלוני
אבל לא יאמר לו טול אתה לח ואני יבש טול אתה חטין
ואני שעורים ... אותו חבר שורף הלח ומניח את היבש

חבר²² המקפיד על טהרות ועם הארץ שירשו את אביהן עם הארץ פירות שהן בחזקת דמאי, יכול החבר לומר לאחיו עם הארץ – טול אתה היטים שבמקום פלוני ואני היטים שבמקום פלוני²³, אתה יין שבמקום פלוני ואני יין שבמקום פלוני, אבל לא יאמר טול אתה היטים ואני שעורים, טול אתה הלח ואני היבש שגם הם נחשבים כשני מינים, שמכיון שאין יכול לכופו על חלוקה כזו שלא מדעתו כיון שהן ב' מינים הרי זה כמוכר לחברו דמאי, וחייב לעשר על חצי מהחטים שנתן לחברו וי"א שגם תלוש ומחובר נחשב

האמוראים גם כן היה להם אפר הפרה וכדאמרינן בפ"ק דנדה (דף ו') דמתמה תלמודא קדש בימי רבי מי הואי ומשני כדעולא דאמר עולא חבריאי מדכן בגלילא ופירש"י חבירים שבגליל מטהרים יינם לנסכים ושמנן למנחות שמא יבנה בית המקדש בימיהם ע"כ, וע"כ היו טהורים ממת דאי לא איך היו מטהרים יין ושמן אלא ודאי דהיה להם אפר הפרה וזכורני שראיתי במקום אחד דכשגלו לבבל הוליכו עמהם אפר הפרה. משנה למלך הלכות אבל פרק ג הלכה א

¹⁹ רמב"ם הלכות מטמאי משכב ומושב פרק יא הלכה ב

²⁰ תוד"ה שביהודה נאמנין כד:

²¹ הרמב"ם לא הזכירה כלל ועיין בס"מ בדעת הרמב"ם שם הלכה י דעתו לחומרא, ועיין טורי אבן להלן כו. ד"ה מהו שמעם לאסור הואיל ועבר על דעת חכמים שאמרו לא יקבלו ממנו קנסין ליה. וכן בכתר המלך בדעת הרמב"ם שם ועיין ערוך השולחן העתיד שם סעיף ה, ואולי טעמו מפני שבתוספתא פ"ג דחגיגה תניא שאם הע"ה הביאה לשנה הבאה לא יקבלה ממנו ע"ש וחולקת על המשנה, ונהי דלא קי"ל כתוספתא נגד המשנה מ"מ לעניין הבעיא יש לנקוט לחומרא עכ"פ, אך משום דמ"מ בגמ' נשאר בספק וספיקא דרבנן לקולא וקשה לפסוק להיפך, לכן השמיטה לגמרי.

²² רמב"ם הלכות מעשר פרק יא הלכה ו

²³ דקי"ל בדרבנן יש ברירה ואין זה כמוכר לו דמאי ועוד אפי' למ"ד אין ברירה כיון שיש לחברו זכות ליטול וכופהו לחלוק אין עליו חיוב לתקן של חברו ולכן התירו כאן. הו"א שביעית סי' מ' סקמ"ו

הלכתא למשיחא בדרה היומי

מסכת חגיגה

ב' מינים ולכן לא יאמר לו טול אתה תלוש ואני מחובר או להיפך²⁴. וי"א²⁵ שבלח ויבש לא יועיל לעשר קודם לח ויבש לאו משום איסור מכירת דמאי הוא דאין זה נחשב ב' מינים אלא משום שאסור למסור טהרות לע"ה וכשנוטל היבש ונותן לו הלח הוי כמוסר לו טהרות שהע"ה ישתמש בו בחזקת טהרות שאינו חושש לטומאת ע"ה נמצא מביאו לידי תקלה, וב"ש להיפך שנותן לו היבש ונוטל הלח דאסור דמוסר לו טהרות ממש²⁶.

ז. מנפח אדם בית הפרס והולך ... בית הפרס שנדש טהור לעושי פסח

כבר התבאר במסכת פסחים דף צב: שמי²⁷ שבא בבית הפרס כלומר שדה שיש בה ספק טומאת מת, שהיא אב הטומאה מדברי סופרים. לדוגמא: שדה שנחרש בה קבר, הרי זו "בית הפרס", ועפרה מטמא במגע ובמשא, לפי שחוששים שמא גררה עמה המחרשה עצם כשעורה מעצמות המת²⁸. שאסור לכהן לילך שם שמא יסיט ברגליו עצם כשעורה שמטמא במגע ומשא, מ"מ בערב פסח יכול להכנס שם בין כהן בין ישראל בצורה שינפח בפיו והולך, ואם יש שם עצם כשעורה ידחהו, ועצם גדול יראהו, ואם לא מצא עצם ולא נטמא שוחט ואוכל פסחו ואף על פי שהלך בבית הפרס לא העמידו דבריהם במקום כרת.

וכן בית הפרס שנדוש ברגלי אנשים טהור לעושה פסח. ויבדוק אם נידוש ברגלים ומותר לעבור.

ח. בדק לפסחו מותר לאכול בתרומתו ... מדמהימן אקדש מהימן נמי אתרומה ... אין נאמנין לא על הקנקנים ולא על התרומה ... בריקנים

²⁴ דרך אמונה שם לד

²⁵

ר"ש ורא"ש ור"י בן מ"צ וכ"כ בשנו"א:

²⁶ אבל כשחולקים גם הלח וגם היבש כיון שיכול לכופו על כך לא הוי כמוכר לו וצריך החבר לשרוף את הלח שנפל בחלקו אם הוא תרומה שהרי טמא הוא ומניח את היבש מיהו אם הלח שמן יכול כהן להדליקו:

²⁷ רמב"ם שם הלכה ח

²⁸ ונקראת "בית הפרס" על שם התפשטות הטומאה על כל השדה, מלשון פורס מפה, וכן "ויפרוש את האוהל" (שמות מ, יט) תרגומו ופרס ית פרסא. ויש מפרשים: על שם שנפרסו (נשברו) העצמות, והוא מלשון הכתוב (ישעיה נח, ז): "הלא פרום לרעב לחמך", שעל ידי החרישה נשברו ונתפורו עצמות מהקבר

הַלְכָתָא לְמִשְׁיחָא בְדֵף הַיּוֹמִי

מסכת חגיגה

כבר התבאר לעיל דף כד: שהביא²⁹ עם הארץ לחבר הבית של תרומה בשאר ימות השנה, ואמר הפרשתי בתוכה קדש אפילו רביעית, מתוך שנאמן על טהרת הקדש נאמן על הכל. אבל בפחות מרביעית אינו נאמן³⁰.

אולם אפילו בשעת הגיתות והבדים שעמי הארץ נאמנו על התרומה, אינו נאמנו על הכלי הריקם לומר שהוא טהור להשתמש בו לתרומה, וכן אין נאמנו לעולם על כלי ריקם לומר שהוא טהור לשימוש קדש³¹. אך בשעה שהם מלאים נאמנים לומר שהנם טהורים.

וי"א שגם בריקנים של קדש לאחר שעירה מהן קדש והיה שומר לקדש אין נאמנו על שמירתה, וכן במליאן של תרומה בשעת הגיתות, שאע"פ שהאמינום בשעת הגיתות מפני הפסד כהנים חבירים דמפסידן מרוב תרומות א"י, על הקנקנים לא האמינום ואין הכהנים החבירים מקבלין מהן הקנקנים עם התרומה, אבל מערין אותן לכליהן³².

ט. כדי יין וכדי שמן המדומעות ... דקדש ... במטהר את טבלו ליטול ממנו נסכים קודם לגיתות שבעים יום

כלי³³ שהיה בתוכו יין או שמן, וראינו עם הארץ יושב ומשמרו כדי להוציא ממנו נסכים, הרי הוא נאמן על טהרת הכלי, ואפילו קודם לגיתות ולבדים בשבעים יום, אבל קודם לשבעים אינו נאמנים.

י. מן המודיעים ולפנים נאמנין על כלי חרס מן המודיעים ולחוץ אין נאמנין

²⁹ רמב"ם שם הלכה ד

³⁰ ואף דאין נ"מ בטומאה מ"מ אין זה השיבות שיחוש הע"ה לכך. ערוך השולחן העתיד שם סעיף ו
³¹ בפ"י המשניות כתב שם שיש מחלוקת בין הבבלי ובין הירושלמי והתוספתא, והירושלמי מפרש מדומעות תרומה ונאמנין גם על הכלי, ובתוספתא פ"ג דחגיגה תניא נאמנין על הקדש ועל המדומע ועל הקנקן ובשעת הגיתות אף על התרומה, הרי דגם על הקנקן נאמן בשעת הגיתות. וכתב בזה"ל: אבל הבבלי ביאר שאין נאמנים באמרם קנקן ריקם שהוא טהור לתרומה ואפילו בשעת הגיתות, עכ"ל. וקשה הרי הבבלי אמר אפילו מליאים, ונראה להדיא שמפני שלא רצה לעשות פלוגתא רחוקה ביאר דברי הגמ' באופן אחר, דוודאי בעת שהם מליאים גם בתרומה בהכרח לטהר גם את הכלי, והפרש בין תרומה לקדש כך הם דבקדש אינו נאמן על הקנקנים בעת שמכניסם לקדש אם לא כשיושב ומשמרו כמו שיתבאר, אבל אם כבר היה בו קדש נאמן על הקנקן גם אח"כ, ואינו מפרש כרש"י דריקנים דקדש פירושו לאחר שעירה ממנו את הקדש אלא מקודם. ובתרומה אף לאחר שעירו ממנו התרומה אין נאמנים, ומליאים דתרומה פירושו שהיו מליאים. וזה שלשונו שזה כאן לתרומה ולקדש ביאר מיד, דבקדש שהיה בתוכו קדש ושומרו נאמן כמו שיתבאר, וממילא מוכח דבתרומה אף בכה"ג אינו נאמן. ערוך השולחן העתיד שם סעיף יא – יג

³² דעת רש"י בסוגייתנו

³³ רמב"ם שם פרק יא הלכה ה

הלכתא למשיחא בדרה היומי

מסכת חגיגה

בירושלים, ולא לבר ירושלים עצמה אלא גם סביב לירושלים ט"ו מיל לכל רוח דינם כירושלים³⁴, נאמנים על כלי חרס הריקם לומר שהוא מהור לקדש לעולם, בין כלים דקים בין כלים גסים, בין מליאין בין ריקנים הרי הוא נאמן על הכלי, אף ע"פ שהמשקין שבתוכו טמאין, אפילו היה בגדו שהוא מדרס בתוך הכלי, הרי הכלי בחזקת טהרה לקודש ומפני מה הקלו בהם מפני שאין עושין כבשונות לייצר קדרות בירושלים, מפני העשן.

³⁴ כתבנו מצד הסברא וכמו שאמרו בפסחים [צ"ג ב] לעניין דרך רחוקה דמאי שנא, ומשנה דחגיגה סמכה אמשנה דפסחים הקודמת לה, והרמב"ם לא ביאר זה שאין דרכו להביא דין שאינו מבואר בגמ' להדיא. ערוך השולחן שם סעיף יט